

Professionalisering Scholingsconsulenten Agrocluster 2010-2012

Eindverslag

1) Inleiding

Achtergrond van het project 'Professionalisering Scholingsconsulenten Agrosector' (PSA) is de dynamiek in de sector agrofood en tuinbouw en groen. Met relatief veel kleinschalige ondernemingen in het agrocluster als vertrekpunt, worden door de huidige schaalvergroting en de snelle introductie van nieuwe technieken nieuwe eisen aan organisaties en medewerkers gesteld. Daarom is continue aandacht noodzakelijk voor organisatieontwikkeling en scholing van medewerkers en, inherent daaraan, voor de afstemming van de vakopleidingen op de nieuw gestelde eisen. Om dit proces te stimuleren, experimenteerden enkele sectoren al enige tijd met de inzet van scholingsconsulenten. Dit werd door andere sectoren herkend als een doeltreffend concept. De werkzaamheden van de scholingsconsulenten binnen dit concept vertoonden, naast branchespecifieke verschillen, belangrijke overeenkomsten.

Om te zorgen dat meer scholingsconsulenten in het agrocluster actief worden en te bevorderen dat in de ontwikkeling van 'het vak scholingsconsulent' zoveel mogelijk bestaande en nieuwe expertise en inzichten worden benut, werd het project Professionalisering Scholingsconsulenten Agrocluster gestart. Verwacht werd dat door middel van het project de efficiëntie en de effectiviteit van de scholingsconsulenten sneller en meer toe zal nemen door betere onderlinge samenwerking en afstemming. Ook werd voorzien dat door middel van dit project de inzet van scholingsconsulenten duurzaam zou kunnen worden gestimuleerd bij sectoren in de agrocluster die dit instrument nog niet toepasten.

Op 18 februari 2010 heeft het Productschap Tuinbouw, met co-financiering door het Ministerie van LNV (later: EL&I en EZ), het project PSA goedgekeurd voor een periode van in beginsel drie jaar. Het project is als onderdeel opgenomen in het Programma Arbeidsmarkt en Opleiding van het ministerie en de gezamenlijke productschappen. In dat kader zijn naast de tuinbouw ook de zuivelindustrie (via het Productschap Zuivel), de diervoederindustrie en de akkerbouwsector (via het Hoofdproductschap Akkerbouw) en de veehouderijsector (via het Productschap Vee, Vlees en Eieren) aangehaakt.

2) Beschrijving activiteiten

Doelen

De doelen van het project 'Professionalisering Scholingsconsulenten Agrocluster' zoals die in 2010 zijn gesteld waren:

1. Het op basis van het 'brengen en halen' – principe tot stand brengen en benutten van gestructureerde samenwerking tussen scholingsconsulenten in het agrocluster, en het daardoor bereiken van grotere efficiëntie en effectiviteit in hun werk;
2. Het realiseren van concrete voor scholingsconsulenten praktisch bruikbare producten zoals adviesprotocollen, databases met informatie over scholing, opleidingen en subsidies, systemen voor het monitoren van effecten, etc.

3. Het bevorderen van structurele en/of meer aandacht voor beschikbaar arbeidsmarkt instrumentarium in het werk van de scholingsconsulenten en, via hen, bij de bedrijven in het agrocluster;
4. Verduurzaming van de samenwerking tussen de scholingsconsulenten voor de periode na afloop van de projectondersteuning met publieke middelen.

Organisatie

Learning community van scholingsconsulenten

Doelstelling 1. van het PSA-project is dat de scholingsconsulenten met en van elkaar leren. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen enerzijds de professionalisering en vaardigheidsontwikkeling van de teamleden en anderzijds op kennisuitwisseling en instrumentontwikkeling (Doelstelling 2.). Daartoe vormden de consulenten een 'learning community', waarbij werd gewerkt op basis van gelijkwaardigheid. Van de teamleden werd een actieve bijdrage in en invloed verwacht op de realisatie van de gestelde doelen. Naast het groepsbelang hadden de leden er ook individueel voordeel van om te participeren. De volgende scholingsconsulenten hebben aan het programma deelgenomen:

Naam	Werkgever	Sector	Aansturing	Start	Tot en met
Piet Verhoeven	Aequor	Boomkwekerij	Vakgroep Bomen en Vaste planten LTO	jun10	2012
Martin Stolwijk	CKO	AGF Handel	CKO-groothandel	jun10	dec10
Erik Zwijs	CKO	AGF Handel	CKO-detail- en ambulante handel	jun10	agendalid
Hans Schilders	Aequor	Bos en natuur	Boschap	jun10	2012
Jolanda Rosloot	LTO Noord-advies / Aequor	Glastuinbouw	Mobiliteitscentrum Glastuinbouw	jun10	2012
Hay Hilkens	Alles voor Groene Arbeid	Glastuinbouw	Mobiliteitscentrum Glastuinbouw	jun10	jun11
Linda Mooijman	LTO Noord Projecten	Glastuinbouw	Mobiliteitscentrum Glastuinbouw	jun10	nov11
Manou van de Meulen	Hoofdproductschap akkerbouw	Akkerbouw en Diervoeder	Hoofdproductschap akkerbouw	nov10	2012
Henry van Elteren	Aequor	Zuivelindustrie	Productschap Zuivel	feb11	2012
Rob Tuin	Aequor	Bloembollen	Koninklijke Algemeene Vereeniging van Bloembollencultuur	feb11	2012
Dineke Rietveld	Aequor	Veehouderij	Productschap Vee, Vlees en Eieren Productschap Zuivel	sep11	2012
Gerrie van den Bos	Aequor	Fruitteelt	Nederlandse Fruittelers Organisatie	mrt12	2012
Trudie Kedzierski	Aequor	Vollegroonds groenteteelt	Vakgroep Vollegroondsgroenten LTO	apr12	2012
Mara Juckers	Aequor	Glastuinbouw	Mobiliteitscentrum Glastuinbouw	mei12	2012
Walter van der Steege	Aequor	Glastuinbouw	Mobiliteitscentrum Glastuinbouw / ZLTO	jun12	2012

Coördinatie en ondersteuning

Om de 'learning community' te faciliteren werd een coördinator aangesteld (Amos de Haas, ondersteund door Rene Scholte, beide vanuit Van Jole Advies) die het project leidde en activiteiten initieerde. De coördinator initieerde, stimuleerde en faciliteerde binnen het projectteam kennisuitwisseling en kennisdeling in het structureel gezamenlijk werkoverleg. Dit werkoverleg vond 5 tot 6 x per jaar plaats en vormde de spil van de samenwerking. In dit platform brachten de scholingsconsulenten hun kennis en ervaring in, werden activiteiten doorgesproken, werd verdieping op thema's gezocht, gezamenlijke initiatieven besproken en taken verdeeld voor verdere uitwerking (Doelstelling 1.).

Specifieke taak van de coördinator was ook om gedurende de looptijd van het project een advies voor te bereiden om de verdergaande professionalisering en samenwerking tussen de scholingsconsulenten te verduurzamen na afloop van het project. (Doelstelling 4.).

De coördinator beheerde de agenda van het gezamenlijke werkoverleg en was verantwoordelijk dat de activiteiten die daaruit voortkomen, werden uitgevoerd. De coördinator werd ondersteund door het projectsecretariaat, dat vanuit het Productschap Tuinbouw (Jaap de Vries) is gevoerd.

Stuurgroep

Vanuit de deelnemende partners werd een stuurgroep gevormd, die toezag op het verloop van het project. De stuurgroep had daartoe mede tot taak, de opdrachtgevers PT en Ministerie van LNV/EL&I/EZ jaarlijks te adviseren over de noodzaak tot en wijze van voortzetting van het project. De stuurgroep bestond uit vertegenwoordigers van de deelnemende brancheorganisaties (Herman Bus, Nederlandse Fruittelers Organisatie; Jan van Leeuwen, Vakgroep Bomen en Vaste planten LTO; Arend Hekman, LTO Noord Glaskracht; Leo Welschen, Frugi Venta; Jan van Aartrijk, Koninklijke Algemeene Vereeniging van Bloembollencultuur; Marcella Bense, FNV Bondgenoten; Jaap Bosma, CNV Vakmensen; Kees Lommers, Hoofdproductschap Akkerbouw; Jurgen Jansen, Productschap Zuivel), vertegenwoordigers van de opdrachtgevers (PT: Jaap de Vries, Ministerie LNV/EL&I/EZ: Jan Guerand), en als adviserend lid de werkgevers van de scholingsconsulenten (Aequor: Rianne Roeters, CKO: Cees Schoenmakers). In de totale projectperiode (april 2010- december 2012) is het projectteam 15 keer bijeen geweest en de stuurgroep 5 keer.

3) Gerealiseerde voortgang en resultaten

In de eerste twee bijeenkomsten van het projectteam zijn de onderlinge spelregels bepaald en is een gezamenlijk activiteitenplan opgesteld, gericht op enerzijds de professionalisering en vaardigheidsontwikkeling van de teamleden en anderzijds op kennisuitwisseling en instrumentontwikkeling. Dit activiteitenplan is door de stuurgroep geaccordeerd en vervolgens is de uitvoering ter hand genomen. In het activiteitenplan is een onderscheid gemaakt tussen vaardigheidsontwikkeling en kennisontwikkeling.

Om de vaardigheidsontwikkeling gestructureerd op te kunnen pakken, is bij aanvang van het programma, met input van de deelnemers en de stuurgroepleden een rolprofiel van de scholingsconsulent opgesteld. Dit rolprofiel is getoetst aan de persoonlijke competenties van de scholingsconsulenten en op basis daarvan zijn individuele leerplannen opgesteld. Deze leerplannen zijn gedurende de eerste helft van het programma met individuele coaching

ondersteund. Het profiel is ook leidend geweest bij de invulling van het gezamenlijke trainingsprogramma en bij de aanstelling van nieuwe scholingsconsulenten door Aequor lopende het project ('instapmodel').

Om de vaardigheden te vergroten zijn er gesprekstrainingen geweest met inzet van een acteur; een training adviesvaardigheden, workshops gericht op marketing en personal branding, en vanaf medio 2011 is intervisie opgepakt, waarbij veel cases voorbij zijn gekomen. Intervisie werd een vast onderdeel van de bijeenkomsten. Vanaf 2012 is de gezamenlijke ontwikkeling nadrukkelijker vormgegeven door scholingsconsulenten training aan elkaar te laten verzorgen.

De scholingsconsulenten hebben elkaar goed leren te vinden en maken gebruik van elkaars competenties. Men heeft elkaar op individueel niveau gevonden; gaat bij elkaar te rade, treft elkaar op beurzen en is beter bekend met elkaars expertise. Nieuwe scholingsconsulenten konden sneller effectief worden door gebruik te maken van de ervaringen van de anderen en met ervaren scholingsadviseurs mee op bedrijfsbezoek te gaan.

Met betrekking tot de kennisontwikkeling is de uitwisseling van kennis en 'best practises' ter hand genomen. De toolbox, een sharepoint omgeving (inmiddels overgezet naar Aequor DMS), werd door de scholingsconsulenten opgesteld en gedeeld. Er worden links en artikelen geplaatst, documenten gedeeld en vragen gesteld.

De inzet van de best werkende instrumenten uit de verschillende sectoren verbeterde de effectiviteit van de scholingsconsulenten direct. Er is een groslijst opgesteld van 'best practises', de meest waardevolle en kansrijke zijn besproken en opgevolgd. Dit liep uiteen van gezamenlijke 'formats' (voorbeelden: jaarplannen, het 7 stappenmodel, resultaatindicatoren, de marketingagenda) tot grote nieuwe projecten zoals de **Ontwikkelscan** en het **Agro Opleidingshuis**.

Scholingsconsulenten werden geconfronteerd met een situatie in de sector dat vakscholing vooral vanuit de opleidingsinstellingen werd geëntameerd. Gezocht is naar de beste manier om de regie op de vakscholing weer bij het bedrijfsleven te leggen. Daarvoor is een instrument vanuit de AGF handel door de scholingsconsulenten als best practice benoemd en doorontwikkeld tot de '**Ontwikkelscan**'; een digitaal platform (www.ontwikkelscan.nl) voor scholing en ontwikkeling van werkenden in de Agro-Food sector. De ontwikkelscan is gebaseerd op functieomschrijvingen uit de CAO en de kwalificatiedossiers van Aequor. Op basis van een eenvoudige vragenlijst worden ontwikkelgesprekken binnen de bedrijven gestimuleerd en wordt de vraag naar vakscholing gespecificeerd. Daar worden vervolgens branche erkende opleidingen aan gekoppeld. De scholingsconsulenten vervullen een cruciale rol bij de uitrol en implementatie van de Ontwikkelscan.

De Ontwikkelscan is een instrument dat past in een breder perspectief. Ondernemers willen invulling geven aan hun eigen ontwikkeling en aan de ontwikkeling en opleiding van hun medewerkers. Deze ontwikkeling wordt door de scholingsconsulenten gestimuleerd. De initiatieven die hiervoor in de afgelopen jaren zijn genomen hadden een tijdelijk en projectmatig karakter. Om die projectfase te ontstijgen en 'leven lang leren' duurzaam in te bedden wordt het **Agro Opleidingshuis** opgezet. Het Agro Opleidingshuis is de regisseur, organisator en facilitator van scholing en opleiding van werkenden: het innovatiecentrum voor vakscholing in de agro, food en tuinbouwketen. De Ontwikkelscan is daarmee een voorbeeld van een dergelijke innovatie.

Ten behoeve van de kennisverdieping zijn ook externe sprekers aangezocht:

Christel van Rooij, LTO Noord (marketing), Koos Samsom, Aequor (nieuwe missie/strategie Kenniscentrum); Cees Schoenmakers, CKO (best practise vraaggestuurde vakscholing), Arry Verhage, Agro Opleidingshuis (Ontwikkelscan); Annette Looijestijn, Linxx (Mobiliteit); Francel Vos, TNO Arbeid (Leren excelleren in de Agrosector); Kees Lommers, HPA en Ger Vos (Human Capital Agenda).

Er is met instemming van de stuurgroep in samenwerking met de Groene Kennis Coöperatie vanuit het PSA-project een haalbaarheidsstudie uitgevoerd om het concept van vraaggestuurde vakopleidingen uit te werken tot een agrobreed opleidingshuis, waarbij de Ontwikkelscan als instrument kan worden ingezet. Deze samenwerking is vervolgens als apart project verder ontwikkeld, in nauwe samenhang met het PSA-project.

4) Verbreding en verankering

Ten behoeve van de verduurzaming van de samenwerking (Doelstelling 4.) is de discussie gestart m.b.t. de toekomstige organisatiestructuur. Daarvoor zijn verschillende opties ontwikkeld en uitgebreid in de stuurgroep besproken. Op basis daarvan is met instemming van de stuurgroep afgesproken is dat Aequor zal optreden als host organisatie voor de scholingsadviseurs in de primaire sector na afloop van het project. Zoals uit het overzicht in de tabel blijkt is dit inmiddels grotendeels gerealiseerd. Veel scholingsconsulenten zijn in dienst van Aequor en vanuit Aequor vindt ook sturing plaats op de selectie en de persoonlijke ontwikkeling en de teamontwikkeling van de scholingsconsulenten. De scholingsconsulenten stellen op basis van hun PSA ervaring, samen met een HR-medewerker van Aequor, hiervoor een programma op voor 2013.

De scholingsconsulenten worden inhoudelijk door de branches cq. regio organisaties aangestuurd.

Met de opzet van het Agro Opleidingshuis wordt een logisch samenwerkingsverband voor de toekomstige samenwerking van de scholingsconsulenten gecreëerd. De discussie loopt nog of en in hoeverre dit binnen Aequor vorm zal krijgen.

5) Afwijkingen in aanpak en gerealiseerde activiteiten t.o.v. doelstellingen

De aanpak van het project PSA en de gerealiseerde voortgang en resultaten liggen in lijn met het activiteitenplan, zoals dat aan het begin van het project werd opgesteld. Het aantal sectoren met scholingsconsulenten is uitgebreid en de kwaliteit van de dienstverlening is op een structureel hoger plan gebracht. Met name de Ontwikkelscan heeft hieraan bijgedragen. De samenwerking tussen de scholingconsulenten is voor langere tijd geborgd door het samenwerkingverband onder te brengen bij Aequor.

De uitoefening van de functie van scholingsconsulent blijft in de praktijk lastig vanwege het effectief bereiken van het grote aantal stakeholders in de markt: tienduizenden nog grotendeels MKB-ondernemingen. De Ontwikkelscan is weliswaar een krachtig hulpmiddel, maar naast meer tijd en wellicht meer capaciteit zijn er slimme oplossingen nodig voor een ruimere benutting door de sector. Gedurende het project heeft ook de professionalisering in de aansturing door brancheorganisaties of door product- of bedrijfschappen voor uitdagingen

gezorgd. Nog steeds bestaan er aanzienlijke verschillen in de wijze waarop c.q. de mate waarin instrumenten als jaarplannen en resultaatindicatoren worden benut bij de aansturing van de scholingsconsulenten.

Het bevorderen van structurele en/of meer aandacht voor beschikbaar arbeidsmarkt instrumentarium in het werk van de scholingsconsulenten en, via hen, bij de bedrijven in het agrocluster is binnen het project PSA onvoldoende gerealiseerd. Alle aandacht bleek nodig voor het op de rit krijgen van het project op het kernthema scholing. Een van de mogelijke oorzaken voor de achterblijvende realisatie is de decentralisatie van de sociale zekerheid van rijk naar gemeenten tijdens de looptijd van het project. Dit bemoeilijkte de structurele aandacht voor dit onderdeel, al zijn instrumenten als subsidies e.d. wel door de scholingsconsulenten onder de aandacht gebracht en ook daadwerkelijk benut. Verdere ontwikkeling van het concept Agro Opleidingshuis biedt wellicht mogelijkheden door onder hetzelfde dak een compleet aanbod van instrumenten onder te brengen gericht op duurzame employability, dus breder dan scholing alleen.

6) Communicatie & publiciteit

Belangrijk neveneffect van het werk van de scholingsconsulent is om de scholingscultuur in het agrocluster te stimuleren. Naast het feitelijke bezoeken van bedrijven is uitgebreide PR daarvoor een belangrijk hulpmiddel. Deze PR draagt ook bij aan de eigen profilering van de scholingsconsulenten en het uitdragen van de deskundigheid. Aan deze activiteit is gedurende de looptijd van het programma structureel aandacht gegeven (zie par 3). Dit heeft geleid tot meer exposure in de verschillende sectoren door middel van artikelen, presentaties, netwerkbijeenkomsten, twittergebruik etc. Er is ook een duidelijke behoefte aan gezamenlijke profilering, maar daar zijn nog onvoldoende concrete activiteiten op uitgevoerd. Dit wordt in het vervolgtraject, zo mogelijk binnen het Agro Opleidingshuis, vanzelfsprekend verder opgepakt.

7) Activiteiten 2^e helft 2012

De geplande teamactiviteiten in het laatste half jaar zijn conform plan uitgevoerd, inclusief de organisatie van het afsluitende symposium 18 december 2012 en overdracht naar Aequor in het kader van de verduurzaming van de samenwerking na afloop van het PSA-project.

8) Gerealiseerde kosten

In totaal was voor het project PSA gedurende de maximale looptijd van 3 jaar een budget beschikbaar van maximaal € 345.000 waarvan 50% door het Ministerie van LNV/EL&VEZ beschikbaar is gesteld. De stuurgroep heeft op 31 mei 2012 ingestemd met afronding van het project per 31 december 2012 en terugbrengen van het budget tot maximaal € 316.000. Beperking in tijd en budget was o.m. mogelijk door het vlotte tempo waarmee de stuurgroep de discussie over de verduurzaming van het samenwerkingsverband wist af te ronden. De realisatie per 31 december 2012 is € 298.594.

9) Evaluatie, conclusies, aanbevelingen en vervolg op project

Overall kan worden gesteld dat het project Professionalisering Scholingsconsulenten Agrocluster een duidelijk effect heeft gehad. Het werk van de consulenten is kwalitatief op een hoger plan gekomen, verder gestructureerd, organisatorisch beter ingebed en meer sectoren hebben besloten tot inzet van een scholingsconsulent.

Najaar 2012 heeft het thema 'Leven lang leren' binnen de agrofood en tuinbouw- en groensector vaste grond onder de voeten gekregen. De achtergrond van het project PSA is echter onverminderd actueel. Onderzoeken blijven aantonen dat er op de middellange termijn een tekort aan gekwalificeerd personeel in de sector ontstaat, met name in management en technische / specialistische functies. Daarmee is de behoefte aan scholingsconsulenten als intermediair tussen vraag van uit het bedrijfsleven en aanbod van uit het onderwijs onverkort aanwezig; als tolk om de vraag te vertalen, als makelaar om vraag en aanbod te verbinden en als scharnier om doelmatigheid te bevorderen. Door het PSA-project is de sector agrofood- en tuinbouw- en groen nu beter dan 3 jaar terug voorbereid om via die rollen in te spelen op de zich snel ontwikkelende opleidingsvraag.

Het project heeft geleid tot meer aandacht voor vakscholing, en met de uitwerking van de Ontwikkelscan en het Agro Opleidingshuis is er een goede basis voor meer regie en commitment vanuit het bedrijfsleven. Met name de vestiging van het Agro Opleidingshuis is van groot belang, gericht op het uitrollen van vakopleidingen naar de bedrijven. De Human Capital Agenda's van zowel de Topsector Agro&Food als Tuinbouw&Uitgangsmaterialen bieden hiervoor het kader, met als belangrijk aanknopingspunt de vorming van de Centra voor Innovatief Vakmanschap binnen het groene beroepsonderwijs.

Daarmee is de belangrijkste aanbeveling bij afronding van het project Professionalisering Scholingsconsulenten Agrocluster, om met kracht de verdere ontwikkeling en implementatie van het AgroOpleidingshuis aan te pakken en daarin de scholingsconsulenten een centrale functie te geven.